

Don NIKO LUKOVIĆ
1887—1970.

In memoriam

Don NIKO LUKOVIĆ

Boka Kotorska, naše primorje i naša domovina nedavno su izgubili svima poznatog i omiljenog don Nika Lukovića, javnog, kulturnog i naučnog radnika, zaslužnog historičara i rodoljuba, koji je umro 15. februara o. g.

Rođen je u Prčanju 1887. godine gdje je i proveo čitav život. Klasičnu gimnaziju završio je u Kotoru, a teologiju u Zadru 1910. godine.

Poslije završene teologije, kotorski biskup Franjo Učelini postavio ga je za paroha Prčanja, a malo prije toga dovršena je gradnja prčanskog hrama koja je trajala preko sto godina. Ovdje je mladoga paroha čekala teška dužnost. Trebalo je popuniti velike prostorije ovoga hrama da bi se njegova unutrašnjost uskladila njegovoj spoljnoj arhitektonskoj vrednosti. A don Niko je ispravno shvatio da je ovaj hram posljednja i najveća tekovina prčanijskih jedrenjaka — kojih više nije bilo i koji će svim budućim naraštajima biti trajan svjedok pomorske prošlosti Prčanja i njegovog kulturno-istorijskog nasleđa.

Njegovi parohijani odmah počinju da pomažu njegova nastojanja i darivaju novom hramu birana umjetnička djela: slike raznih venecijanskih majstora, ikone kritsko-venecijanske škole, crkvene utvari srebrne i pozlaćene rađene u Kotoru i Veneciji, i crkvenu odjeću. Sve su ovo birani radovi iz XVI—XIX stoljeća. K ovome treba dodati dvadeset umjetničkih radova savremenih jugoslovenskih umjetnika. Po ovome je prčanski hram — pored svoje monumentalnosti i arhitektonske skladnosti — postao bogata umjetnička riznica, rijetka kulturna atrakcija našeg primorja i naše domovine.

Po ovakvom radu don Nika Lukovića mnogi su upoznali Prčanj i Boku, njegovu prošlost i njihovo kulturno umjetničko nasleđe. Pored ovoga, može se reći da u posljednjih pedesetak godina nije bilo ni jednog značajnijeg narodnog posla u Boki, a da nije bio vezan i za njegovo ime. Brilljantan govornik sa svojim zvonkim i prodornim

glasom čiju ljepotu skladno popunjava akcenat njegovog rodnog mjesta, jednako biva slušan kada sa crkvene predikaonice govori o slozi i bratskoj ljubavi u narodu, ili — kao odbornik svoje opštine u Prčanju — o razvoju turističke privrede, kao poslanik Republičke skupštine Crne Gore o poljoprivredi i isušivanju Skadarskog jezera, kao poslanik Savezne skupštine o razvoju pomorske privrede, ili na kongresu Socijalističkog saveza u Beogradu o zaštiti kulturno-istorijskih spomenika i izgradnji željeznice Beograd—Bar. Značajniji naučni i kulturni skupovi, bilo u Boki ili ostalim djelovima Crne Gore, nijesu bili potpuni bez njegove riječi. Odlikovan je ordenom bratstva i jedinstva I reda i ordenom zasluga za narod sa zlatnom zvijezdom i zlatnom medaljom Crvenog krsta. Godine 1967. dodijeljena mu je 13. julska nagrada za naučni rad.

Na polju njegove obimne javne djelatnosti važno mjesto zauzima naučni i kulturni rad. Najveći broj njegovih naučnih radova su iz nacionalne, pomorske i kulturne istorije, a štampani su u 14 knjiga. Više od stotine njegovih priloga i rasprava iz raznih naučnih oblasti štampani su u raznim revijama, sedmičnim i dnevnim listovima. Započeo je pisati u zadarskom »Narodnom listu« 1908. godine i nastavio u listovima »Boka«, »Bokeljski glasnik«, »Glas Boke«, i »Boka« — Kotor; »Zetski Glasnik« — Cetinje; »Pobjeda« — Titograd; »Politika« — Beograd, itd. Bio je stalan saradnik i član Redakcije Godišnjaka Pomorskog muzeja u Kotoru.

Niko Luković spada u one školovane Bokelje koji su službu svome rodnom kraju, i Jugoslaviji, postavili kao najveći životni ideal. Živeći stalno sa narodom, dijeleći sa njim zlo i dobro, njegov stav je bio dosljedan u svim narodnim zbivanjima.

Politički rad don Niko Luković počeo je sa odborničkim zvanjem u prčanjskoj opštini a završio kao član plenuma Socijalističkog saveza RN Crne Gore. Bio je poslanik Ustavotvorne skupštine Jugoslavije. Iza toga u dva saziva član Republičke skupštine Crne Gore.

Proslave: pedesetogodišnjica rada 1960. godine i osamdesetogodišnjica života 1967. godine bile su opštenarodne svečanosti. Bile su započete pripreme za proslavu šezdesetogodišnjice don Nikovog rada koja je trebalo da se proslavi ovog ljeta. Po želji apostolskog administratora Kotorske biskupije Mons. Gracije Ivanovića kao uvod u pomenutu proslavu, krajem prošle godine postavljena je don Nikova bista, rad crnogorskog vajara Branka Tomanovića, na pločniku ispred župne crkve, gdje je ranijih godina don Niko postavio biste:

biskupa Učelinija, Njogoša, Štrosmajera, nadbiskupa Andrije Zmajevića i Andrije Kačića-Miočića. Tako je pokojnik za života vidio i sebe u galeriji protagonista jugoslovenske msli, kako je on sam nazivao ovu grupu skulptura.

Život i rad don Nika Lukovića biće dublje i svestranije proučen i objavljen. Mi ćemo završiti redovima iz pisma jednog naučnog radnika iz Prčanja koji živi van Boke: »Prestalo je da kuca srce našeg zajedničkog prijatelja, domoročca, rodoljuba, učenjaka, ljubitelja umjetnosti i nadasve bogate kulturne i pomorske baštine dragog nam rodnog kraja kojega je toliko volio, sa osobitim osjećajem oživljavao i propagirao. Jednom riječju, izgubili smo velikog i vrlo zaslužnog čovjeka kojeg je odgojila naša bokeljska širokogrudnost, bratska ljubav i posebno prefinjena kultura našeg dragog zavičaja, a koji je svojim nesebičnim plodnim radom zaslužio poznata priznanja i šire narodne zajednice i najviših predstavnika naše narodne vlasti«.

Ignjatije ZLOKOVIĆ